ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 16ης Δεκεμβρίου 1992 *

Στην υπόθεση C-306/88,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του High Court of Justice, Queen's Bench Division, προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Rochdale Borough Council

και

Stewart John Anders,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 30 και 36 της Συνθήκης ΕΟΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους O. Due, Πρόεδρο, K. N. Κακούρη, G. C. Rodríguez Iglesias και J. L. Murray, προέδρους τμήματος, G. F. Mancini, R. Joliet, D. Díez de Velasco, P. J. G. Kapteyn και D. A. O. Edward, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: W. Van Gerven
γραμματέας: Δ. Τριανταφύλλου, υπάλληλος διοικήσεως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— το Rochdale Borough Council, εκπροσωπούμενο από τους M. Beloff, QC, και S. Sauvain, barrister·

— ο Stewart John Anders, εκπροσωπούμενος από τους D. Vaughan, QC, και W. Elland, barrister·

— η Κυβένηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από την S. J. Hay του Treasury Solicitor's Department, επικουρούμενη από τον N. Paines, barrister·

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον E. White, μέλος της Νομικής της Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις του Rochdale Borough Council και του Stewart John Anders, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπουμένης από την L. Hudson, επικουρούμενη από τον Sir N. Lyell, QC, Attorney General, και της Επιτροπής, εκπροσωπουμένης από τον A. Ridout, εθνικό υπάλληλο αποσπασμένο στην Νομική Υπηρεσία, κατά τη συνεδρίαση της 2ας Ιουνίου 1992,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 8ης Ιουλίου 1992,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 28ης Ιουνίου 1988, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 19 Οκτωβρίου 1988, το High Court of Justice, Queen's Bench Division, υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, διάφορα προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία των άρθρων 30 και 36 της Συνθήκης.

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Rochdale Borough Council και του Anders λόγω του ότι ο τελευταίος ανοίγει τα καταστήματά του λιανικής πωλήσεως την Κυριακή, κατά παράβαση των άρθρων 47 και 59 του Shops Act, για τη διενέργεια άλλων εμπορικών συναλλαγών, πλην αυτών που επιτρέπονται από το παράρτημα V του νόμου αυτού.

3 Το παράρτημα V του Shops Act απαριθμεί τα είδη που, κατ' εξαίρεση, επιτρέπεται να πωλούντα στα καταστήματα την Κυριακή. Πρόκειται, ιδίως, για οινοπνευματώδη ποτά, ορισμένα τρόφιμα, καπνό, εφημερίδες και άλλα προϊόντα τρέχουσας καταναλώσεως.

4 Ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου ο Anders υποστήριξε ότι οι διατάξεις του Shops Act συνιστούν μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό επί των εισαγωγών, κατά την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης, που δεν μπορεί να δικαιολογηθεί δυνάμει του άρθρου 36, διότι η απαγόρευση ασκήσεως δραστηριοτήτων λιανικού εμπορίου την Κυριακή περιορίζει τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές περισσότερο απ' ό,τι είναι απαραίτητο για την προστασία των αρχών που αναφέρονται στο άρθρο 36 της Συνθήκης.

5 Εν όψει των επιχειρημάτων αυτών, το High Court of Justice, Queen's Bench Division, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να ζητήσει από το Δικαστήριο την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως επί των ακολούθων ερωτημάτων:

«1) Στην περίπτωση που ένα κράτος μέλος δεν επιτρέπει στα καταστήματα λιανικής πωλήσεως να παραμένουν ανοικτά τις Κυριακές για την πώληση ειδών στους πελάτες τους, με εξαίρεση συγκεκριμένα είδη των οποίων επιτρέπεται η πώληση, και όταν η απαγόρευση αυτή έχει ως αποτέλεσμα να μειώνει σε απόλυτους αριθμούς τις πωλήσεις από τα καταστήματα αυτά

ιδίως ειδών που κατασκευάζονται σε άλλα κράτη μέλη και επομένως να μειώνει τον όγκο των εισαγωγών των ειδών αυτών από άλλα κράτη μέλη, αποτελεί η απαγόρευση αυτή μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό επί των εισαγωγών κατά την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο ερώτημα 1, είναι το απαγορευτικό αυτό μέτρο δικαιολογημένο ως εμπίπτον στις εξαιρέσεις από το άρθρο 30 που προβλέπει το άρθρο 36 ή σε οποιαδήποτε άλλη εξαίρεση αναγνωριζόμενη από το κοινοτικό δίκαιο;

3) Επηρεάζεται η απάντηση στα ερωτήματα 1 ή 2 από κάποιο στοιχείο ικανό να μετατρέψει το εν λόγω μέτρο σε μέσο αυθαίρετης διάκρισης ή συγκεκαλυμμένο περιορισμό στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών ή σε μέτρο δυσανάλογο ή για άλλο λόγο αδικαιολόγητο;

4) Αν η απαγόρευση στην οποία αναφέρεται το ερώτημα 1 αντιβαίνει στο άρθρο 30 και δεν δικαιολογείται βάσει του άρθρου 36 της Συνθήκης ΕΟΚ, είναι γενικώς αδύνατο να αντιταχθεί στους εμπόρους στο κράτος μέλος, ή είναι αδύνατο να εφαρμοστεί μόνο στο μέτρο που απαγορεύει συναλλαγές που αφορούν προϊόντα παραγόμενα σε άλλα κράτη μέλη ή εισαγόμενα από τα κράτη αυτά;»

6 Μετά τη δημοσίευση της διατάξεως περί παραπομπής, το Δικαστήριο, με την απόφασή του της 23ης Νοεμβρίου 1989, C-145/88, B & Q (Συλλογή 1989, σ. 3851), αποφάνθηκε ότι το άρθρο 30 της Συνθήκης έχει την έννοια ότι η θεσπιζόμενη με αυτό απαγόρευση δεν αφορά εθνικές διατάξεις οι οποίες απαγορεύουν σε καταστήματα λιανικής πωλήσεως να λειτουργούν την Κυριακή, εφόσον τα περιοριστικά αποτελέσματα που ενδέχεται να συνεπάγονται οι εν λόγω διατάξεις για το κοινοτικό εμπόριο δεν υπερακοντίζουν τα αποτελέσματα που προσιδιάζουν σε ρυθμίσεις τέτοιου είδους.

7 Στη συνέχεια, με τις αποφάσεις της 28ης Φεβρουαρίου 1991, C-312/89, Conforama (Συλλογή 1991, σ. I-997), και C-332/89, Marchandise (Συλλογή 1991, σ. I-1027), το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το άρθρο 30 της Συνθήκης πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η απαγόρευση που προβλέπει δεν εφαρμόζεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση που απαγορεύει την απασχόληση των μισθωτών την Κυριακή.

8 Αφού έλαβε γνώση των τριών αυτών αποφάσεων το αιτούν δικαστήριο, με έγγραφο της 13ης Ιουνίου 1991, δήλωσε στο Δικαστήριο ότι, λαμβανομένης υπόψη ιδίως της προαναφερθείσας αποφάσεως B & Q, τα τρία πρώτα ερωτήματα στερούνται πλέον αντικειμένου, παραμένει όμως αναγκαία η έκδοση αποφάσεως επί του τετάρτου ερωτήματος.

9 Στην έκθεση ακροατηρίου αναπτύσσονται διεξοδικώς τα πραγματικά περιστατικά και το κανονιστικό πλαίσιο της διαφοράς της κυρίας δίκης, η εξέλιξη της διαδικασίας και οι γραπτές παρατηρήσεις που κατατέθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου. Τα στοιχεία αυτά της δικογραφίας δεν επαναλαμβάνονται κατωτέρω παρά μόνο καθόσον απαιτείται για τη συλλογιστική του Δικαστηρίου.

10 Πρέπει να επισημανθεί ότι το Δικαστήριο, με την απόφαση που εξέδωσε την ίδια ημέρα, C-169/91, Council of the City of Stoke-on-Trent και Norwich City Council, που αφορά ρύθμιση ουσιαστικά πανομοιότυπη με αυτή για την οποία πρόκειται στην παρούσα υπόθεση, αποφάνθηκε ότι το άρθρο 30 της Συνθήκης έχει την έννοια ότι η απαγόρευση που προβλέπει δεν εφαρμόζεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση που απαγορεύει τη λειτουργία των εμπορικών καταστημάτων λιανικής πωλήσεως την Κυριακή.

11 Κατά συνέπεια, παρέλκει η απάντηση και στο τέταρτο ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

12 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το High Court of Justice, Queen's Bench Division, με διάταξη της 28ης Ιουνίου 1988, αποφαίνεται:

Παρέλκει η απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα.

Due Κακούρης Rodríguez Iglesias Murray

Mancini Joliet Díez de Velasco Kapteyn Edward

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 16 Δεκεμβρίου 1992.

Ο Γραμματέας

J.-G. Giraud

Ο Πρόεδρος

O. Due